Светличная Ю. А. Инвестиционное законодательство Украины требует совершенствования

Украина имеет развитое инвестиционное законодательство, которое принималось в предыдущие годы в других социально-экономических и политических условиях. Сейчас инвестиционное законодательство Украины требует усовершенствования с учетом процессов евроинтеграции и внутригосударственных процессов реформирования экономики и управления. Систематизацию и модернизацию законодательного регулирования инвестирования, в т.ч. и иностранного, необходимо осуществить путем принятия единого фундаментального закона, который бы объединил разрозненные нормативно-правовые акты по вопросам инвестирования, устранил противоречия между ними и закрепил эффективный механизм формирования и реализации инвестиционной политики государства. Таким законом должен быть Инвестиционный кодекс Украины как правовая основа осуществления всего спектра инвестиционных отношений в Украине.

Ключевые слова: *инвестиции, законодательство, инвестиционная деятельность, защита, иностранные инвесторы, экономика.*

Svitlychna Yu. Investment Legislation of Ukraine Needs Improving

Ukraine has a developed investment law, which was adopted in previous years and in other socio-economic and political conditions. Currently, Ukraine's investment legislation needs to be improved taking into account the processes of European integration and internal processes of reforming the economy and governance. The terms for registration, payment for registration and a list of necessary documents for registration, which may vary depending on the requirements of the registering body are uncertain.

Systematization and modernization of legislative regulation of investment, including and foreign, must be made by adopting a single fundamental law that unites the disparate regulations on investment issues, eliminates the contradictions between them and enshrines an effective mechanism for the formation and implementation of the investment policy of the state. Such an Act should be the Investment Code of Ukraine as the legal basis for implementing the entire spectrum of investment relations in Ukraine. The law must be constructed in a way as to guarantee foreign investors: non-discrimination by the host country; the ability to transfer their profits, dividends and other funds and assets quickly and freely; absence of expropriation without adequate compensation; the possibility of applying for international arbitration in order to resolve disputes that arise with the Government of Ukraine and/or with domestic companies.

Key words: *investment, legislation, investment activity, protection, foreign investors, economy.*

УДК 349.6:346.12:342.92:349.415:347.4

О. А. Трегуб

ГАЛУЗЕВА ПРИРОДА ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

У статті досліджено фундаментальну проблему галузевої природи правовідносин у сфері поводження з відходами.

Підкреслено, що суспільні відносини у сфері поводження з відходами регулюються нормами різної галузевої належності, зокрема еколого-правовими

© Трегуб О. А., 2017

та господарсько-правовими. Закон України «Про відходи», як і низка підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих на його основі, перебувають на «стику» відповідних галузей права, чим відтворюють інтегрований підхід до правового регулювання багатогранної групи суспільних відносин. Показано, що такі відносини набувають правового виразу (форми) на підставі норм й інших галузей права – адміністративного, фінансового, енергетичного, транспортного, земельного та цивільного.

Відзначена тенденція до дезінтеграції й фрагментаризації правовідносин у сфері поводження з відходами зумовлена їх різногалузевою природою. Для її послаблення запропоновано двоєдиний курс на оптимізацію внутрішньогалузевих пропорцій правового регулювання та дальше узгодження між собою галузевих механізмів останнього.

Ключові слова: *галузева природа, правовідносини, сфера поводження з відходами, правове регулювання, галузь права, екологічне право, господарське право.*

Постановка проблеми. «Правовідносини» є одним з найбільш складних і неоднозначних понять юридичної науки. Свідченням цьому вже є те нагромадження критеріїв, за якими здійснюється їх видовий поділ, диференціація. Самоочевидним, як уявляється, є розгалуження правовідносин за критерієм предмета правового регулювання – на цивільно-правові, адміністративно-правові, господарсько-правові тощо. Однак, коли йдеться про «узагальнені» правовідносини, об'єднані рухливими межами визначеної сфери регулювання, їх розведення за галузевою ознакою (що само собою має й значну практичну цінність) стає «відправним пунктом» для пошуку способів підвищення ефективності всього механізму правового регулювання. Не становлять винятку й правовідносини у сфері поводження з відходами.

В умовах еколого-економічної деградації, якою в більшій чи меншій мірі охоплена практично вся національна галузь поводження з відходами, виведення таких правовідносин на якісно новий рівень існування вже не один десяток років стоїть на порядку денному реформ зі зміцнення сталих засад розвитку України як європейської держави (так, у 2005 р. відповідний вектор і «робочий план» його реалізації були намічені постановою Верховної Ради України [1]). Намагання виконати це завдання мали безсистемний та епізодичний характер. Як наслідок, донині правовідносини у сфері поводження з відходами як конкретне, а не абстрактно-змодельоване явище не змогли стати, за влучним висловом Р. Й. Халфіної, «кістяком», «арматурою» реальних відносин [2, с. 102]. Впливовими соціальними регуляторами у відповідній галузі залишаються «тіньові» норми та неправові «правила гри», під тиском яких відносини, що набувають правової форми, існують подекуди у вигляді розрізнених «осердь». За такого порядку речей вони не здатні виконати «цементуючої» ролі для загальної маси суспільних відносин, що складаються в галузі поводження з відходами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній науці окремих сторін правовідносин у сфері поводження з відходами торкались у своїх працях В. І. Андрейцев, А. П. Гетьман, О. О. Гончаров, В. А. Зуєв [3], І. І. Каракаш, О. Ю. Кронда, Н. Р. Малишева [4], Н. О. Максіменцева, А. О. Оскірко, Р. В. Цалин, В. О. Юрескул та інші вчені. Частіше за все вказані

правовідносини розглядались у фокусі певного вузькогалузевого зрізу (зазвичай екологічного). Спроби ж подолати «стиснені» предметні межі та осмислити відповідне правове явище з «висоти» його галузевої багатогранності робилися значно рідше. В описаному контексті наголосимо на комплексному еколого-господарському підході до правовідносин у сфері поводження з відходами, що використовує В. А. Зуєв [3]. Структурні особливості системи права України позначаються на цих правовідносинах значно багатше, через що виникає необхідність звернення до їх витоків і розкриття галузевої природи.

Формування цілей. Викладене вище підтверджує актуальність цього дослідження, мета якого – розкрити галузеву природу правовідносин у сфері поводження з відходами, що складе теоретико-фундаментальну платформу для дальших розвідок у напрямі підвищення ефективності механізму правового регулювання відносин у вказаній сфері.

Виклад основного матеріалу. Беручи за основу загальновизнані підходи теорії права, правовідносини у сфері поводження з відходами можна визначити як сукупність опосередкованих правовими нормами зв'язків між різними суб'єктами, виражених їх юридичними правами та обов'язками й зумовлених спорідненою групою об'єктів (відходи як матеріальне благо, пов'язані з ними дії, послуги з їх вивезення та переробки тощо). Зважаючи на те, що особливості реалізації норм у правовідносинах залежать від сутності самих відносин як предмета регулювання [2, с. 56], то аналізу, власне, правового способу як модифікації має передувати огляд відповідних суспільних відносин у всій багатоманітності їх проявів, зокрема й не підпорядкованих праву.

Історичною передумовою виникнення суспільних відносин, пов'язаних з явищем відходів, є усталений у світі економічний уклад, заснований на принципі необмеженого використання природних ресурсів. Швидко вичерпавши корисні властивості на стадії виробництва або споживання одержаної з них продукції, такі ресурси повертаються до навколишнього середовища як антропогенно змінені речовини та матеріали, зокрема й несумісних з біотичним кругообігом – ксенобіотиків. Зазначена економічна модель відома як «лінійна» [5], оскільки всі ресурси рухаються по прямій й незворотній траєкторії від їх видобування до кінцевого стану «відходності» (так званий принцип «від колиски до могили»).

Стикаючись із новітніми глобальними викликами, виснажливо-руйнівний характер суспільного виробництва в найбільш розвинених країнах поступово змінюється в бік підпорядкування природним закономірностям та їх відтворення в соціально-економічних процесах. У цьому руслі в другій половині XX століття з'являється концепція, а з часом і реальна форма організації господарювання, яка одержала назву «циклічна» (або «кругова») економіка. На відміну від лінійної, циклічна економіка, за аналогією з природою, ґрунтується на безвідходному (замкненому, ізольованому від інших систем та безперервному в русі) обороті речовин, які вичерпавши свій споживчий ресурс протягом одного життєвого циклу, знову

потрапляють до фази виробництва (нової продукції, енергії тощо). На сьогодні у світі немає країни, якій би вдалося повною мірою втілити відповідні підходи, однак є ті, що вже досягли в цьому напрямі вельми значних успіхів. Наприклад, Нідерланди й Німеччина залучають до виробництва майже 100 % побутових відходів [6]; Швейцарія ще в 2003 р. забезпечувала переробку до 93 % відходів електричного та електронного обладнання [7, с. 171]). На рівні ЄС упровадження циклічної економіки має чіткий стратегічний курс у рамках політики інтенсивного, сталого та всеохоплюючого розвитку Європи [8].

В Україні формування сталих засад господарювання перебуває на етапі становлення, через що в реальних відносинах у сфері поводження з відходами переважають «лінійні» практики. Яскравим прикладом є золошлакові відходи, що утворюються на теплоелектростанціях, теплоелектроцентралях, котельнях та інших об'єктах енергетики. Щорічно в Україні продукується близько 30 млн. тонн таких відходів [9, с. 24], з яких у будівництві та промисловості використовується не більше 5-10 % [10, с. 259]. «Левова» ж доля золошлакових відходів потрапляє до золошлаковідвалів (накопичувачів), під які вилучаються великі площі земель та які є джерелами забруднення й екологічної небезпеки. Попри певні позитивні тенденції (наприклад, останнім часом збільшується кількість фірм, які в рамках корпоративної соціальної відповідальності бізнесу організують пункти прийому відпрацьованих батарейок у населення – ПрАТ «Vodafone Україна», ТОВ «АТБ-маркет», ТОВ «ФОРА» та ін.), збалансований сегмент відносин у сфері поводження з відходами зростає дуже повільно.

Стислий огляд еволюції та окремих індикаторів стану суспільних відносин у сфері поводження з відходами в Україні та світі дозволяє перейти безпосередньо до їх правової форми та зупинитися на аналізі відповідних правовідносин крізь призму структури національної системи права.

На сьогодні суспільні відносини у сфері поводження з відходами регулюються нормами багатьох галузей права, основними з яких є екологічне та господарське право.

Суто екологічний «пласт» правовідносин у сфері поводження з відходами представлений тими правоопосередкованими зв'язками, які входять до категорії екологічних прав, обов'язків або компетенції в екологічній сфері й стосуються охорони навколишнього середовища і його компонентів та забезпечення вимог екологічної безпеки при поводженні з відходами. Так, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», не враховуючи спільних для всіх екологічних правовідносин норм і принципів, регламентує певні фрагменти відносин щодо охорони відповідного середовища від забруднення відходами [11]. Законом України «Про екологічну експертизу» в рамках еколого-експертних відносин висуваються такі вимоги до змісту документації на об'єкти державної екологічної експертизи, як обґрунтування впровадження сучасних, досконалих нематеріало- і неенергоємних, мало- і безвідходних технологічних процесів та забезпечення комплексної переробки, утилізації й ефективного використання відходів виробництва [12]. Традиційно

екологічна сторона правовідносин сфери поводження з відходами вважається домінуючою (це можна роздивитися вже в співвідношенні кількості наукових праць з відповідної проблематики, виконаних у рамках спеціальності 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» та інших юридичних спеціальностей). Однак останнім часом усе більш помітними стають переваги інтегрованого підходу до правового упорядкування відносин в означеній сфері, де галузеві «кордони» розмиваються єдиними цілями, що висуваються перед нормами права.

Господарський «пласт» правовідносин у сфері поводження з відходами в соціальному плані є не менш важливим, ніж екологічний. На цьому наполягає й законодавство про відходи, рівноцінними завданнями якого, поряд з екологічними, є забезпечення мінімального утворення відходів (у розумінні оптимізації витрат виробництва) та розширення використання відходів у господарській діяльності [13]. Більше того, ефективність державної політики у сфері поводження з відходами загалом багато в чому залежить від рівня розвитку окремих комплексів господарських правовідносин, зокрема тих, що виникають з державно-приватного партнерства. Згідно із законом однією з можливих сфер застосування державно-приватного партнерства є поводження з відходами, крім збирання та перевезення [14], завдяки чому, наприклад, може бути забезпечена вища еколого-економічна ефективність діяльності з переробки або енергетичної утилізації твердих побутових відходів (ніж у разі її здійснення тільки державним партнером). У світовій практиці відносини державно-приватного партнерства у сфері переробки та утилізації відходів можуть засновуватися на концесійних, підрядних та інших договорах. Так, у 2016 р. південнокорейська компанія Posco Engineering and Construction (Posco E & C) як основний підрядник завершила в Польщі будівництво нової теплоелектростанції вартістю 250 млн. доларів США, яка працюватиме на відходах. Електрична потужність цього об'єкта складає 11 МВт, теплова – 35 МВт, а щорічний обсяг спалювання побутових відходів – 220 тис. тон [15].

На «стику» різних галузей права, зокрема, екологічного та господарського, перебуває Закон України «Про відходи» (як і низка підзаконних нормативно-правових актів, прийнятих на його основі). Такий висновок випливає вже з його преамбули, сфери дії, а також основних принципів і напрямів державної політики у сфері поводження з відходами [13]. Однак «ухил» цього Закону в бік еколого-правового або господарського регулювання оцінюється фахівцями по-різному. Так, Н. Р. Малишева вважає, що Закон України «Про відходи» віднесений до актів екологічного законодавства формально й має переважно господарське, а не екологічне, спрямування [4, с. 117]. Протилежного висновку доходить В. А. Зуєв, який стверджує, що названий Закон, як і все законодавство про відходи, більшою мірою тяжіє до права екологічної безпеки. Між тим, це не перешкоджає вченому визнавати дуалістичну (еколого-господарську) природу правовідносин у сфері поводження з відходами й потрібність виділення «права поводження з відходами» як підгалузі і екологічного, і господарського права [3, с. 144-145].

Приймаючи до уваги взаємозв'язок і взаємозалежність між цілями сталого розвитку, зокрема тими, що схвалені ООН у 2015 р. [16], соціально спрямоване поводження з відходами потребує усунення залишків конкуренції й протиріччя господарсько- та еколого-правового регулювання відносин у сфері поводження з відходами. Очевидно, упорядкування цих відносин нормами обох галузей права повинно відбуватися на «паритетних» началах та принципах системно-правової єдності, доповнення й сумісності (виходячи зі специфіки предмета кожної галузі).

Окремі види правовідносин у сфері поводження з відходами виникають на підставі норм й інших галузей права.

Так, вагоме за своїм значенням коло вказаних правовідносин має публічно-правову сутність – адміністративно- чи фінансово-правову. Адміністративними, наприклад, є правовідносини із здійснення державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства (щодо правил і норм санітарної безпеки поводження з відходами). Фінансовими є правовідносини, пов'язані зі справлянням податку за розміщення відходів, фінансуванням за рахунок публічних коштів заходів з підвищення екологічної ефективності поводження з відходами.

Окремої уваги в контексті багатьох чинних стратегій і програм розвитку України (зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка, між іншим, є дороговказом з реформи енергетики, реалізації програм енергоефективності та енергонезалежності держави [17]) заслуговують взаємозв'язки між суб'єктами відносин у сфері поводження з відходами, що складаються на основі спеціальних норм енергетичного права як нормативно-правового утворення, що регламентує відносини у сфері обігу енергоресурсів та енергії. Велика частка відходів органічного й неорганічного походження має значний енергетичний потенціал. Використання у виробництві електричної енергії тільки одних відходів агропромислового комплексу, яких щорічно утворюється близько 109 млн. тонн, могло б забезпечити потреби України в такій енергії протягом місяця [18]. Отже, правовідносини, які складаються у зв'язку з виробництвом (одержанням) з таких відходів альтернативних видів палива (твердого, рідкого або газового) і його дальшим цільовим використанням, є невід'ємним елементом правового енергетичного простору країни.

Розвиток вищевказаного елемента правового енергетичного простору стримується низкою «бар'єрів», прогалин та інших вад законодавства, правовою незабезпеченістю утилізації енергосировинних видів відходів. Окремі загальні норми, що регламентують енергетично-правовий режим поводження з відходами, містяться в законах України «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», «Про енергозбереження» та деяких інших. Ці норми недостатньо корелюють між собою та з іншими галузевими нормами, що регулюють відносини у сфері поводження з відходами.

Ще один сегмент правового простору, у якому перебувають відносини у сфері поводження з відходами, утворюється на основі норм транспортного права як комплексного нормативно-правового утворення, що регламентує відносини

у сфері транспорту й включає в себе елементи правового регулювання адміністративного, цивільного, господарського та інших галузей права [19]. Перш за все, відповідні галузеві рамки мають правовідносини, які складаються у зв'язку з перевезенням небезпечних відходів. Згідно із Законом України «Про відходи» перевезення таких відходів дозволене лише в порядку, визначеному законодавством про перевезення небезпечних вантажів [13]. До ключових актів зазначеного законодавства потрібно віднести закони України «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про автомобільний транспорт», наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів» і багато інших.

Помітна частка правовідносин у сфері поводження з відходами перебуває одночасно в складі земельних правовідносин, особливо тих, що виникають у зв'язку з охороною та відтворенням земель. Так, Земельним кодексом України передбачено низку обмежень щодо влаштування полігонів, гноєсховищ, полів фільтрації, інших об'єктів поводження з побутовими й промисловими відходами на земельних ділянках прибережних захисних смуг [20]. Законом України «Про охорону земель» визначено вимоги щодо охорони земель і ґрунтів при здійсненні господарської діяльності, пов'язаної з проведенням операцій з відходами [21].

Відособлену нішу в загальній масі правовідносин у сфері поводження з відходами займають і цивільні правовідносини. Хоча такі правовідносини й «ховаються» за «ширмою» приватно-правових принципів та інститутів, під більш пильним поглядом вони здатні виявляти й ознаки публічної сутності. Так, згідно зі статтею 840 Цивільного кодексу України, якщо робота виконується з матеріалу замовника, у договорі підряду мають бути встановлені норми витрат матеріалу, строки повернення його залишку та основних відходів [22]. З одного боку, відповідною нормою захищаються майнові права та інтереси замовника як сторони договору підряду, проте, з іншого, на нього ж покладається й тягар утримання відходів, що утворились у процесі виконання підрядних робіт.

Висновки. Таким чином, викладене підтверджує, що правовідносини у сфері поводження з відходами є комплексною категорією й правовим явищем, яке поєднує в собі широке коло різногалузевих правовідносин. Єдність відповідних правовідносин простежується в їх економічній природі та похідній від неї сфері правового регулювання, побудованій на спільних для них принципах і напрямах державної політики.

Різногалузева природа правовідносин у сфері поводження з відходами зумовлює й тенденцію до їх дезінтеграції, фрагментаризації, чим суттєво знижується ефективність права в досягненні економічних, соціальних і екологічних цілей поводження з відходами. Задля послаблення такої тенденції потрібно, з одного боку, оптимізувати внутрішньогалузеві пропорції правового регулювання, та, з іншого, на підставі єдиної мети узгодити між собою галузеві механізми останнього.

Ураховуючи одержані результати, перспективним напрямом дальших наукових розвідок з відповідної проблематики є виявлення та усунення вад правового регулювання відносин у міжгалузевій сфері поводження з відходами.

Використані джерела:

1. Про стан виконання законодавства у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення: Постанова Верховної Ради України від 06 жовтня 2005 року № 2967-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 525.

2. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении: Монография / Р. О. Халфина; Институт государства и права АН СССР. – М.: Издательство «Юридическая литература», 1974. – 352 с.

3. Зуєв В. А. Право поводження з відходами: проблеми формування та систематизації / В. А. Зуєв // Актуальні проблеми становлення й розвитку права екологічної безпеки в Україні: Матеріали наук.-практ. круглого столу, 28 березня 2014 року, м. Київ / ред. кол. М. В. Краснова [та ін.]; Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. – Чернівці: Кондратьєв А. В., 2014. – 156 с.

4. Малишева Н. Екологічне право: вектори розвитку в XXI сторіччі / Н. Малишева // Право України. – 2011. – № 2. – С. 114-123.

5. Корнилова А. Экономика неограниченных ресурсов / А. Корнилова // «Коммерсантъ» от 15.12.2016 [Электронный ресурс]: Коммерсант.ru. – Режим доступа: http://www.kommersant.ru/doc/3171242. – Название с экрана. – Дата обращения 15.02.2017.

6. Environment at a Glance 2015: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2015. – 99 p. [Electronic source] // OECD iLibrary. – Access mode: http://dx.doi.org/10.1787/9789264235199-en. – Title from screen. – Date of visit 12.02.2017.

7. Отходы – вторичные ресурсы: управление, экономика, организация: Монография; в 2 томах. – Сумы: Сумский государственный университет, 2013. – Том 1. – 298 с.

8. Towards a circular economy: A zero waste programme for Europe: COM(2014) 398 final. – Brussels: EUROPEAN COMMISSION, 2014. – 14 p. [Electronic source] // Official site of European Commission. – Access mode: http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EN/1-2014-398-EN-F1-1.Pdf. – Title from screen. – Date of visit 12.02.2017.

9. Хлопицький О. О. Стан, проблеми та перспективи переробки золошлакових відходів теплоелектростанцій України / О. О. Хлопицький // Scientific Journal «ScienceRise». Серія «Технічні науки». – 2014. – № 4/2 (4). – С. 23-28.

10. Мозговий В. В. Напрямки застосування золошлаків ТЕС у будівництві автомобільних доріг / В. В. Мозговий, М. О. Пугач, Л. А. Мозгова та ін. // Вісник Національного транспортного університету. – 2014. – Вип. 29. – С. 259-265.

11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

12. Про екологічну експертизу: Закон України від 09 лютого 1995 року № 5/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – Ст. 54.

13. Про відходи: Закон України від 05 березня 1998 року № 187/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 36-37. – Ст. 242.

14. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01 липня 2010 року № 2404-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 524.

15. В Польше построили ТЭС, работающую на отходах [Электронный ресурс] // Официальный сайт проекта Biowatt. – Режим доступа: http://www.biowatt.com.ua/novosti/v-polshe-postroili-tes-rabotayushhuyu-na-othodah/. – Название с экрана. – Дата обращения 21.02.2017.

16. Цілі сталого розвитку 2016-2030 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Представництва Організації Об'єднаних Націй в Україні. – Режим доступу: http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku. – Назва з екрану. – Дата звернення 21.02.2017.

17. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – Ст. 67.

18. Обращение с отходами агропромышленного комплекса: возможности для Украины / Консультативные программы IFC в Европе и Центральной Азии. – Киев, 2013 [Электронный ресурс] // Официальный сайт Научно-технического центра «Биомасса». – Режим доступа: http://biomass.kiev.ua/images/library/info-materials/waste-of-agrocomplex-2013.pdf. – Название с экрана. – Дата обращения 20.02.2017.

19. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана. – Т. 6. – 2004. – 768 с.

20. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.

21. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року № 962-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 349.

22. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.

Стаття надійшла до редколегії 26.06.2017

Трегуб А. А. Отраслевая природа правоотношений в сфере обращения с отходами

В представленной статье исследуется фундаментальная проблема отраслевой природы правоотношений в сфере обращения с отходами.

В статье подчеркивается, что общественные отношения в сфере обращения с отходами регулируются нормами различной отраслевой принадлежности, в частности, эколого-правовыми и хозяйственно-правовыми. Закон Украины «Об отходах», как и ряд подзаконных нормативно-правовых актов, принятых на его основе, находятся на «стыке» соответствующих отраслей права, чем воспроизводят интегрированный подход к правовому регулированию многогранной группы общественных отношений. Показано, что такие отношения приобретают правовое выражение (форму) на основании норм и других отраслей права – административного, финансового, энергетического, транспортного, земельного и гражданского.

Отмечается тенденция к дезинтеграции и фрагментаризации правоотношений в сфере обращения с отходами, обусловленная их разноотраслевой природой. Для ее ослабления предлагается двуединый курс на оптимизацию внутриотраслевых пропорций правового регулирования и дальнейшее согласование между собой отраслевых механизмов последнего.

Ключевые слова: *отраслевая природа, правоотношения, сфера обращения с отходами, правовое регулирование, отрасль права, экологическое право, хозяйственное право.*

Trehub O. Branch Nature of Legal Relationships in the Sphere of Waste Management

The present paper examines the fundamental problem of sectoral nature of the legal relationships in sphere of waste management. The main aim of this paper is to uncover above-mentioned nature as a theoretical and fundamental platform for further investigations in the direction of improving the efficiency of the mechanism of legal regulation in given sphere. It is founded that the legal relationships in sphere of waste management, as a legal phenomenon is a combination of links between different subjects that are mentioned by law, expressed legal rights and obligations of such subjects and caused by a related group of objects (waste as material benefit, related actions, services for export and recycling, etc.).

The paper is shown that the most important determinant of transformation of social relations in sphere of waste management is an implementation of approaches and elements of so-called circular economy (in turn, this is also reflected in legal form of appropriate social relations).

It is ascertained that currently social relations in sphere of waste management are regulated by propositions of different branches of law. The most important of them are environmental and economic law. The vast majority of legal acts in the study sphere (primarily the Law of Ukraine «On waste») are inter-branch and provides integrated environmental-economic regulation. Generally, regulation of named social relations both – environmental and economic law need to realize on an equal footing and principles of system-legal unity, complement and compatibility.

It is also noted that particular types of legal relationships in sphere of waste management occur on the basis of the other branches of the law of Ukraine, such as administrative law, financial law, energetic law, transport law, land law and civil law. Special consideration is given to the legal relationships that are formed in connection with production from waste alternative fuels (solid, liquid or gaseous) and their further intended use. Given category of legal relationships in sphere of waste management is an integral part of the legal energetic space of Ukraine.

The paper is concluded that legal relationships in sphere of waste management is a complex category and legal phenomenon, which combines wide range of legal relationships from different branches of law. To reduce disintegration of such legal relationships it is necessary to optimize intrabranch proportions of legal regulation (first step) and based on a common goal to coordinate its sectoral mechanisms (second step).

Key words: *sectoral nature, legal relationships, sphere of waste management, legal regulation, branch of law, environmental law, economic law.*

УДК 342.8

К. О. Павшук

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИБОРІВ ТА УТВОРЕННЯ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблемні аспекти територіальної організації виборів та утворення виборчих комісій в Україні. Проаналізовано теоретичні та практичні недоліки процесу утворення виборчих округів та формування персонального складу виборчих комісій, засновуючись на досвіді попередніх виборчих кампаній в Україні. Установлено основні критерії їх утворення відповідно до міжнародних стандартів. Виокремлено завдання для усунення

© Павшук К. О., 2017